

СПРАВОЗДАННЯ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ
УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА В ПРАЗІ
ЗА 1930 р.

Українське Педагогічне Товариство в Празі було засноване з ініціативи групи українських педагогів та культурно-просвітніх робітників, що перебувають на еміграції в Чехах. Ініціативна група в складі пп. проф. Ст. Сірополка, Дра С. Наріжного, Євг. Вирового, доц. Дра Ол. Гаймановського, проф. Дм. Чижевського, П. Зленка і Дра Ів. Шлендика розпочала свою підготовчу працю по організації Товариства на початку 1930 року. Вислідом її 2-3 місячної діяльності було вироблення статуту, затвердження його відповідними органами влади, ^{х/}намічення плану діяльності на ближчий час і скликання установчих зборів новозаснованого Товариства.

Установчі збори відбулися дня 31 травня 1930 р. в новому будинкові Карлового Університету на Бржеговій ул. Крім членів ініціативної групи, на ці збори прибули ще слідуючі особи, які й уважаються членами-фондаторами УПТ-ва: акад. Др. Ст. Смаль-Стоцький, доц. В. Д'яконенко, проф. Др. В. Гармашів, проф. М. Тимчен-ко, проф. Др. В. Сімович, проф. Є. Іваненко, проф. С. Русова,

^{х/}Статут Укр. Педагогічного Товариства був затверджений Земським Урядом у Празі при другій подачі дня 22 квітня 1930 р., під ч. 189264.

і проф. М. Лорченко. Установчі Збори в імені Ініціативної групи відкрив проф. С. Сірополко, який привітав присутніх і прочитав статут Товариства. Після цього обрали президію зборів: Голова – Ректор Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі проф. Др. В. Сімович, Секретар – бібліотекар цього Інституту П. Зленко. Вислухавши слово голови про організацію Товариства, його значіння й важливість, Збори намітили порядок денний і приступили до питання про план діяльності новоутвореного Товариства. Проект такого плану, в імені Ініціативної групи, подав його автор, проф. С. Сірополко. В цьому проекті, що складений на підставі §§ 5 і 6 статуту Товариства, намічалися досить різноманітні завдання, а саме: урядження наукових засідань з доповідями та дискусіями; скликання нарад та з'їздів; організація виставок, бібліотек та видавництва; урядження лекцій, курсів і конкурсів; видання періодичних органів та різних публікацій з педагогіки; співробітництво з аналогічними установами та організаціями, як українськими, так і чужоземними і т. д. Це був, т. м., програм-максимум, що потребував для себе сприятливих умовин і більших матеріальних засобів. Установчі збори, обговоривши окремі точки накресленого проекту, ухвалили його з тим,

що майбутня Управа Товариства прийме його для своєї діяльності як програм і виконає з нього ті завдання, які за даних обставин буде можливо здійснити. Після цього Установчі Збори ухвалили склад Управи з трьох членів та одного заступника й перевели вибори Управи та Ревізійної Комісії. До Управи обрано: проф. С. Сірополка - головою, Дра С. Наріжного - заступником Голови, П. Зленка - секретарем, проф. Є. Іваненка - запасовим членом. До складу Ревізійної Комісії обрано професорів М. Лорченка, С. Русову та М. Тимченка. Вибори переводилися таємним голосуванням /записками/.

Діяльність УПТовариства, як вона виявилася в 1930 році /фактично протягом перших 7-ми місяців існування Т-ва/, хоч і не охопила всіх намічених завдань, всеж була досить різноманітна: Управа Т-ва насамперед подбала про збільшення кількості його членів. Прийняття нових членів переводилося, згідно з статутом, Управою Т-ва на писемні заяви бажаючих. З усіх поданих заяв про вступ до Товариства негативно була вирішена тільки одна. Протягом 1930 р. кількість членів У.П. Товариства збільшилася до 34 осіб /список членів див. у додатку ч. 3/.

Від початку Управа дбала також про справи організаційні. В цілях співпраці УПТ-ва з іншими анальо-

гічними установами та організаціями вона нав'язала зв'язок із українськими педагогічними та культурно-просвітніми закладами в інших країнах, а саме: Закарпатським "Краєвим Союзом Руських Просвітніх Товариств", "Руським Педагогічним Товариством" та Ужгородською "Просвітою", Львівським товариством "Взаємна Поміч українського вчителства", т-вом "Рідна Школа" й Львівською "Просвітою", а також з редакціями українських педагогічних часописів, які надсилали для УПТ-ва свої органи /"Учительське Слово", "Шлях виховання й навчання", "Українська Школа", "Учительський Голос" та інш./ . В організаційному відношенні найважливішим моментом у минулому році було прийняття УПТ-ва до складу членів Українського Академічного Комітету в Празі, що було переведене на заяву Управи нашого Т-ва на засіданні цього Комітету дня 20 листопаду 1930 р.

Ідучи назустріч своїм членам, а рівнож дбаючи про національні українські інтереси взагалі, Управа Т-ва вживала заходів у справі приміщення українських педагогів на учительські посади в ЧСР, на Закарпатті. З цією метою вона листувалася з шкільним урядом в Ужгороді й з окремими шкільними інспекторами, подала список кандидатів на учительські посади /всього 38

осіб, членів і не-членів Товариства/; через оголошення та особисто уділювала інформації заінтересованим. Всі ці заходи Управи дали певні позитивні наслідки.

Свої наукові засідання Педагогічне Товариство розпочало в червні місяці й протягом 1930 р. відбуло їх три: 26-го червня, 27-го листопаду й 18-го грудня. Перше засідання було присвячене пам'яті П.І.Холодного /+ 8.VI.1930 р. у Варшаві/; на цьому засіданні виступали з докладами-спогадами про небіжчика: проф. С. Русова, проф. С. Сірополко, проф. Р. Лісовський та др. Дм. Пасічник. На цих зборах ухвалили вислати в імені У.П.Т. вислів співчуття родині П.І.Холодного з приводу тяжкої й невіджалованої втрати. На засіданні 27-го листопаду був відзначений 25-літній ювілей педагогічного часопису "Світло" в Києві. Доклад про цей часопис подав голова Товариства проф. С. Сірополко; крім того, на цьому ж таки засіданні проф. др. В. Сімович порушив "Декілька питань з поля української літературної мови". Цим докладом, що викликав жвавий обмін думками, мала розпочатися ціла серія докладів на тему різних "язикових питань". Було висловлене побажання, щоб цей доклад проф. В. Сімовича був видрукований і щоб Управа Товариства взагалі подбала про влаштування низки докладів на теми нашої мови. На останньому засіданні

в 1930 р., що відбулося 18-го грудня, Товариство вислухало доклад доцента чеського університету дра В. Пржігоди /чеською мовою/ про шкільну реформу в Чехословаччині. Цим докладом Педагогічне Товариство розпочало планове знайомство з організацією й постановкою справи народньої освіти в Західній Європі. Докладчик, один з головних авторів проекту шкільної реформи в Чехословаччині, познайомив Товариство з реформаційними проектами та їх переведенням у Чехословацькій Республіці. Усього, таким чином, на трьох наукових засіданнях було прочитано й обговорено сім докладів. Присутніх на кожному засіданні, членів і гостей, було 12-15 осіб. Про засідання Товариства Управа повідомляла повістками як своїх членів, так і різні українські установи та організації, а також подавала замітки про діяльність Т-ва до часописів /"Діло", "Тризуб", "Україна", "Новий Час"/.

Педагогічне Товариство відзивалося й на біжучі події - річниці, ювілеї видатних осіб і установ тощо. Голова Управи, з доручення Загальних Зборів 30-го травня 1930 р. особисто вітав од імени Товариства заслуженого чеського педагога, проф. Отакара Каднера з нагоди його 60-ліття. Управа вислала спеціальні привітання до Товариства "Взаємна Поміч українського учительства"

у Львові з нагоди його 25-літнього ювілею, Т-ву "Прогрес" в Ужгороді з нагоди 10-літньої діяльності, Т-ву "Рідна Школа" у Львові. Дуже болюче відчуло Т-во погром заподіяний у 1930 р. українцям у Галичині. З цього приводу на загальних зборах 27-го листопаду однодушно була прийнята резолюція протесту проти розгрому українського шкільництва та закладів народної освіти. Ця резолюція /див. додаток ч. 2/ була розпублікована й розіслана до чужоземних часописів і педагогічних організацій. Крім того, Педагогічне Товариство приєдналося в справі протесту до Українського Академічного Комітету.

Великим бажанням Управи в минулому році було налагодити видавничу діяльність Товариства. В цій справі Управа старалася насамперед роздобути потрібні кошти. На жаль, заходи Управи досі не дали сподіваних наслідків, і тому реалізація видавничих планів Товариства переноситься на наступний рік, коли ця така важлива в завданнях Товариства справа має бути здійснена. В першу чергу намічено видання збірника статей про історію й сучасний стан української народної освіти на українських землях і на еміграції.

Голова Т-ва: Ст. Сірополко.

Заступник Голови і Скарбник: С. Наріжний.

Секретар: П. Зленко.

ГРОШОВЕ СПРАВОЗДАННЯ
УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА В ПРАЗІ
за перший рік його існування /1930/.

Прибутки

Видатки.

Членські внески по 10 кч.	Помешкання для засідань	50.00
від А. Артимовича	Поштові видатки	74.70
" В. Гармашова	Канцелярійні й організаційні	175.90
" В. Д'яконенка		
" П. Зленка		
" Є. Іваненка		
" І. Кабачкова		
" З. Кущинської		
" А. Кущинського		
" М. Лорченка		
" С. Наріжного		
" С. Русової		
" В. Сімовича		
" Д. Сімовичевої		
" С. Сірополка		
" М. Славінського		
" Ф. Стешка		
" І. Хандрицького		
" І. Шлендика		
" Є. Шлендикової 190.00		
Позички		110.60
	Разом	Кч. 300.60

Скарбник: С. Наріжний в.р.

Ревізійна Комісія: М. Лорченко в.р.

М. Тимченко в.р.

СТАТУТ

УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА В ПРАЗІ.

Загальні положення.

- § 1. Нижчепідписані українські громадські діячі засновують Товариство під назвою: "Українське Педагогічне Товариство".
- § 2. Товариство є аполітичне та знаходиться в Празі.
- § 3. Т-во має печатку, на якій є назва Т-ва в мовах українській і чеській.
- § 4. Відвітний рік Т-ва є рік календарний.

Мета Товариства.

- § 5. Метою Товариства є студіювати питання з теорії і практики педагогіки, як рівнож минуле й сучасне становище народньої освіти на українських землях і на чужині.
- § 6. Для осягнення цієї мети Т-во має право: а/уряджувати засідання Т-ва з доповідями та дискусіями; б/скликати наради та з'їзди в педагогічних справах; с/організувати педагогічні виставки, бібліотеки й видавництва; д/уряджувати лекції і курси з галузі педагогіки та народньої освіти; е/входити в наукові зносини з ріжними анальоґічними установами як українськими, так і чужоземними; ф/вступати в члени науково-культурних об'єднань; г/уряджувати конкурси, призначати премії та нагороди; h/видавати

періодичні видання та різні друки з галузі педагогіки й народньої освіти.

§ 7. Кошти Т-ва складаються: 1/3 членських внесків, 2/3 добровільних вкладок і 3/ з прибутків од різних підприємств, уряджених згідно з § 6 статуту Т-ва.

§ 8. Т-во може, як правна особа, набувати рухоме й нерухоме майно, набувати права та обов'язки.

Члени Товариства.

§ 9. Членом Т-ва може бути кожна особа, яка досягла 21 року, а також правна особа, яка виконує свої права й обов'язки через фізичну особу.

§ 10. Хто бажає стати членом Т-ва, мусить подати писемну заяву про прийняття в члени Т-ва Виконавчому Комітету Т-ва /Управі/, який вирішує питання про обрання кандидата в члени Т-ва.

§ 11. Кожний член Т-ва повинен вносити щорічно вкладку в розмірі, що його встановлять загальні збори членів, дбати про честь і інтереси Т-ва та додержуватися статуту.

§ 12. Кожний член Т-ва одержує даром періодичний орган Т-ва.

§ 13. Всі члени Т-ва користуються однаковими правами та мають право рішавчого голосу на всіх зборах Т-ва.

§ 14. Член Т-ва вибуває з нього: 1/з власного бажання, згідно з писемною заявою, поданою на ім'я Управи Т-ва;

2/з постанови Управи в разі невиконання членської вкладки на протязі 2-х місяців після останнього терміну, дебото по закінченні відвітного року; 3/з постанови Загальних Зборів за вчинок, що шкодить інтересам Т-ва.

Органи Товариства.

§15. Т-во провадить свою діяльність через такі органи:
а/Загальні Збори, б/Управу Т-ва, в/Ревізійну Комісію та г/Третейський Суд.

А. Загальні Збори.

§16. Загальні збори Т-ва є звичайні та надзвичайні.

§17. Звичайні збори скликаються Управою Т-ва в разі потреби, у всякім разі не менше 2-х разів на рік, причому одні зі загальних зборів скликаються не пізніше 2-х місяців після закінчення відвітного року. Надзвичайні загальні збори скликаються Управою на писемну заяву не менше як 5 членів Т-ва.

§18. Для дійсности зборів потрібна присутність не менше половини всіх членів, що перебувають в місці осідку Т-ва.

§19. Якщо перші збори не відбудуться за відсутністю кворума, то другі збори відбуваються за годину пізніше і вважаються дійсними при всякій кількості присутніх членів.

§20. До компетенції загальних зборів належить: 1/зміна

статуту та його товмачення, 2/встановлення розміру членської вкладки, 3/встановлення кількості членів Управи, Ревізійної Комісії та Третейського Суду, обрання цих членів і кандидатів до них та поділ між ними службових обов'язків, 4/вирішення всіх справ, які виникнуть з ініціативи зборів або Управи Т-ва, 5/виключення членів Т-ва, 6/затвердження щорічного звіту про діяльність Т-ва та кошторису на наступний рік, 7/ліквідація Т-ва.

§21. Всі питання вирішуються простою більшістю голосів, крім питань про зміну статуту та виключення членів, для вирішення яких потрібна ухвала 2/3 голосів присутніх членів.

§22. Всі вибори переводяться закритим голосуванням або іншим способом, який встановлять загальні збори.

Б. Виконавчий орган Т-ва.

§23. Виконавчий орган Т-ва /Управа/ складається з Голови, Заступника Голови, Секретаря та інших членів, обраних на загальних зборах.

§24. Звичайні засідання Управи скликаються й проводяться Головою Управи, а в його відсутності заступником Голови. Надзвичайні засідання Управи скликаються Головою Управи не пізніше тижня на заяву 1/3 членів Управи.

§25. Засідання Управи відбуваються не менше одного разу на місяць. Рішення Управи визнається дійсним, якщо за нього голосувала більшість членів Управи. При рівності голосів ухвалюється те рішення, за яке подає голос Голова Управи.

§26. До компетенції Управи належать всі справи Т-ва за винятком тих, які стосуються до загальних зборів або Третейського Суду, а саме: Управа скликає звичайні й надзвичайні збори, дає справоздання загальним зборам, виконує постанови загальних зборів, веде діловодство, приймає кандидатів у члени Т-ва, виключає з Т-ва тих членів, які не заплатили членської вкладки після 2-х місяців з моменту закінчення відвітного року, керує майном Т-ва.

§27. Кореспонденцію Т-ва підписує Голова і Секретар Т-ва. Рішення Т-ва Управа оголошує в органі Т-ва.

§28. Т-во назовні репрезентує Голова Т-ва або його заступник.

В. Ревізійна Комісія.

§29. Для обревізування всіх рахункових книг, майна та рахунків Т-ва загальні збори обирають Ревізійну Комісію в складі 3-х членів. Члени Ревізійної Комісії не можуть бути членами Управи.

§30. Ревізійна Комісія подає свої висновки загальним зборам щодо річного справоздання Управи та кошторису.

14.

З цією метою Ревіз. Комісія має право вступу до всіх справ і перегляду всіх книг і документів Т-ва у всякий час, коли вона вважатиме це потрібним.

Г. Третейський Суд.

§31. Суперечки, які виникнуть в справах Т-ва, вирішує Третейський Суд, обраний загальними зборами на один рік з місцем осідку в Празі.

§32. Третейський Суд складається з Голови та чотирьох членів. Голова Третейського Суду обирається більшістю голосів у кожному конкретному випадку спору. Голова провадить засідання та оголошує рішення. Сторона може відвести тільки одного члена Третейського суду; мотивів не мусить подавати. Третейський суд засідає в разі потреби. Рішення Третейського суду вважаються дійсними, якщо їх ухвалено більшістю голосів присутніх членів суду. При рівності голосів приймається те рішення, за яке голосує Голова суду. На рішення цього Третейського суду не можна апелювати до будь якого іншого суду.

Ліквідація Товариства.

§33. Т-во ліквідується з рішення не менше 2/3 голосів загальних зборів.

§34. Ліквідацію Товариства переводить Управа Т-ва згідно з постановою ліквідаційних зборів Т-ва.

§35. Ліквідаційні загальні збори вирішують питання про

те, що має бути вчинено з майном Т-ва.

---.---.---

Додаток II:

РЕЗОЛЮЦІЯ ПРОТЕСТУ, УХВАЛЕНА НА ЗАСІДАННІ У.П.Т.

дня 27.XI.1930 р.

В тяжких обставинах, з великими зусиллями й жертвенністю провадили галицькі українці під Польщею будівництво свого національно-культурного життя, — провадили його відказані виключно на свої власні сили, без найменшої допомоги з боку польської держави.

І цій діяльності та її розвитку завдано в останній час поляками тяжкого удару.

Починаючи з осені 1930 р. польська державна влада вживає в українській Галичині систему вже віддавна нечувану в культурних державах Європи — систему терору.

Вживаючи його над мирним населенням української Галичини, польська державна влада в цілком дикунський спосіб нищить там українське майно, громить культурні установи, розв'язує громадські організації, закриває просвітні заклади, ліквідує гімназії і школи, читальні, бібліотеки, пластову й інші національні українські організації. Польська державна влада до того ще уможливила певним колам польського громадянства переводити погром українських економічних і культурних установ, між ними й Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Все це переводиться систематично й носить характер плянної руйнації національного життя й культурних здобутків в українській Галичині.

Спинившись над цими смутними подіями в Галичині, загальні збори Українського Педагогічного Товариства в Празі висловлюють галицьким українцям своє глибоке співчуття та приєднуються до організованого українськими академічними установами протесту проти українського погрому в Галичині.

27-го листопаду 1930 р.

Українське Педагогічне Товариство".

Додаток III.

СПИСОК ЧЛЕНІВ

УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА В ПРАЗІ
на 1-е січня 1931р.

1. Артимович, А.	18. Пасічник, Т.
2. Битинський, М.	19. Русова, С.
3. Вировий, Є.	20. Сімович, В.
4. Гаймановський, О.	21. Сімовичева, Д.
5. Гармашів, В.	22. Сірополко, С.
6. Д'яконенко, В.	23. Сірополкова, Н.
7. Зленко, П.	24. Славінський, М.
8. Іваненко, Є.	25. Смаль-Стоцький, С.
9. Іваницький, Б.	26. Стешко, Ф.
10. Кабачків, І.	27. Тимченко, М.
11. Кущинська, З.	28. Тищенко, Ю.
12. Кущинський, А.	29. Хандрицький, І.
13. Лісовський, Р.	30. Чижевський, Д.
14. Лорченко, М.	31. Шлендик, І.
15. Макаренко, А.	32. Шлендикова, Є.
16. Матиюченко, Б.	33. Шляхтиченко, М.
17. Наріжний, С.	34. Яковлів, А.